

Als veenwichtje bloemen leggen op een lichtstraal

Titel: Door het vanggat. **Auteur:** Aly Freije. **Uitgever:** In de Knipscheer. **Prijs:** 17,50 euro (84 blz.).

★★★★★

Terwijl de oorlog begint, spaart een jong paar 'landbouwwerktuigen en liefde op' en 'er moet een kind geboren'. In de Oost-Groningse Veenkoloniën, dicht bij de Duitse grens, zag Aly Freije in 1944 het levenslicht. Levenslicht doordrenkt van waaiergras en koren, oogstmachines, paardenhalzen, tepelzalf en tractorolie.

Freije debuteerde in 2009 met *Wondpoeier*, prachtige poëzie in het Gronings, de taal waarmee ze groot werd. Als dichter is ze groot genoeg om nu ook in het Nederlands te floreren. Deels vertaalde Freije, met veel gevoel voor klank en ritme, verzen uit haar eersteling. Samen met de nieuwe gedichten uit *Door het vanggat* doen ze haar

unieke dichterschap volledig recht.

In vijf afdelingen leidt Freije ons door haar leven, de film terugspoelend, kijkend in de spiegel van de tijd. Meer dan eens met de ervaring dat herinneringen verspringen, beelden vaag of weerbarstig zijn. Maar wat weet ze, met loepzuivere taal, veel naar boven te halen: 'ik lig weer als zomerochtendkind verscholen / in het graan, de zon zendt schitteringen / over het dekschild van een tor'.

De regels komen uit de serie *In lichtbundels danst het stof*. Voor de Groninger versie kreeg ze in 2008 de Freudenthal-prijs voor nieuwe Nedersaksische literatuur. In de laudatio verwees de jury naar *Fern Hill* van Dylan Thomas. Wie de serie aan den lijve ondergaat, begrijpt die lof. Freije verbindt er, overtuigend en intens, het landschap van Andalusië aan haar eigen zintuiglijke jeugd: 'een ander land-

ALY FREIJE

DOOR HET VANGGAT

WITTEBOEK

schap in opgespaarde geuren / nestwarmte, fluisterende klanken zet zich af tegen / tijd en tegenlicht'.

Als wichtje geworteld in moerasland, klinkt er een veenblues door in Freijes poëzie. Bonkaarde is 'vermengd met mest en zweet', 'fijn herfststormstof dringt door op

vensterbanken' en winter pakt uit met 'witte leegte, angstdromen en dagelijkse motsneeuw'. Maar ten diepste weten het meisje en haar paard galopperend te ontkomen aan de 'opgeheven klomp' en 'een schuimbekkend veenkanaal'.

Zo overheerst de zomerzang in deze bundel en werpen regels bij de roggeogst opeens helder licht op de titel: 'in warme schuren prikken we schoven / van vork tot vork, diep in het vierkant / van lege ruimten, door het vanggat / hoog opgetast tot aan het dak'. Dat vanggat geeft zicht op het dakraam, en tegelijk op de open vensters in de poëzie van Aly Freije. Zij die bij de crematie van een dierbare schreef: 'men kan geen bloemen leggen op een lichtstraal / laat staan een klapproos op een vlam'. Behalve zichzelf.

EPIE DAM